

Stortingets utdannings- og forskningskomite
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO
Norge

Vår saksbehandler
Marte Gustad Iversen

Vår dato
22.10.2021
Deres dato

Vår referanse
21/00093-13
Deres referanse

Statsbudsjettet 2022 - høringsinnspill til utdannings- og forskningskomiteen

Landbruket er ei kunnskapsintensiv næring, og vi må legge til rette for økt kompetanse i næringa gjennom naturbruksutdanning, høyere utdanning og målrettet FoU. Det må være kort vei fra forskning til bruk av ny kunnskap hos bonden. I NIBIO-rapporten *Landbrukets kompetansebehov og utdanninger*¹ som kom i desember 2020 slås det fast at det er et betydelig behov for flere med landbruksutdanning både innen primærproduksjon, i rådgivningsapparatet og innen utdanning og forskning. «Landbrukets verdikjeder står ovenfor teknologiutvikling, digitalisering, klimaendringer og krav til reduksjoner i utslipp, og endring i rammebetingelser. Dette er med på å drive kompetansebehovet i verdikjedene»². For Norges Bondelag er det viktig å ha et utdanningstilbud som både er attraktivt for elver, studenter og andre med behov for påfyll av kunnskap, og som samtidig matcher behovet i og rundt landbruket.

Fakta om utdanningene innen landbruk og naturbruk:

- Landbruksutdanning på videregående ligger under naturbruk som studieprogram og tilbys ved 37 videregående skoler i Norge. Her utdannes blant annet gartnere og agronomer. Totalt er det ca 4.750 elever som går naturbruk, og det utdannes ca. 450 agronomer årlig.
- I tillegg utdannes det om lag 250 voksenagronomer. Dette er et tilbud for voksne som skal inn i landbruket og ønsker grunnleggende agronomisk kompetanse. Dette tilbudet finansieres i dag over jordbruksavtalen.
- Det er seks fagskoler som tilbyr studier innenfor landbruk. I 2020³ var det 234 studenter i fagskoleutdanning innen kategorien primærnæringsfag. Antallet har økt mye på få år, og det er et stort potensial og ønske i næringa om å øke antallet studier og fagskolestudenter.
- I universitet- og høyskolesektoren er det i dag om lag 1500 studieplasser ved studier med landbruksrelevans. Ca. 650 av disse er innen tradisjonelle landbruksfag; husdyr, planter og skogbruk.⁴

¹ [Microsoft Word - NIBIO RAPPORT 2020 6 171 \(unit.no\)](#)

² [Microsoft Word - NIBIO RAPPORT 2020 6 171 \(unit.no\)](#)

³ <https://www.ssb.no/utdanning/fagskoleutdanning/statistikk/fagskoler>

⁴ [Microsoft Word - NIBIO RAPPORT 2020 6 171 \(unit.no\)](#)

Ei satsing på naturbruksskolene

I Hurdalsplattformen har Regjeringa varslet en gjennomgang og forbedring av landbruksutdanninga på alle nivå i utdanningssystemet. En viktig del av dette arbeidet bør handle om hvordan de ulike utdanningsinstitusjonene kan spille på lag og levere kunnskap om og for landbruket. Naturbruksskolene står i så måte i en særstilling, da de på samme måte som landbruksproduksjonen er spredd utover hele landet. Naturbruksskolene er avgjørende for å sikre det grunnleggende kompetansenivået i landbruket, og i samarbeid med landbruksnæringa kan potensialet i disse skolene utnyttes langt utover det gode utdanningstilbudet på videregående. Norges Bondelag ønsker at det jobbes målrettet for å utnytte mulighetene naturbruksskolene har til å være regionale kompetansesenter for landbruk og arenaer for livslang læring. Dette kan blant annet gjøres gjennom å:

- Legge til rette for at ungdomsskoleelever kan gjennomføre praktiske valgfag og arbeidslivsfag på, eller i samarbeid med, en naturbruksskole.
- Utnytte eksisterende fasiliteter på naturbruksskolene som testarena for forskning og utprøving av ny teknologi og metoder i landbruket.
- Styrke naturbruksskolene som arena for gjennomføring av fagskoletilbud og voksenagronom-/voksengartnertilbud.
- I større grad bruke arenaene til å tilby etter- og videreutdanning for aktører i landbruket

Norges Bondelag foreslår med utgangspunkt i dette ei satsing på naturbruksskolene:

- Sikre at skolebrukene har oppdatert utstyr og bygningsmasse, samt variert dyrehold og planteproduksjon. Oppdaterte skolebruk vil virke attraktivt for både elever og lærere, og bidra til økt rekruttering. Naturbruksutdanninga på videregående vil fortsatt utgjøre grunnmuren i skolebrukene, men god utnyttelse av det fysiske rommet og pedagogisk personell vil gi merverdi.
- Styrke rekrutteringa av lærere til naturbruksutdanninga og legge til rette for etter- og videreutdanning av naturbrukslærere.
- Styrke samarbeidet mellom ungdomsskole, videregående skole og landbruksnæringa, slik at naturbruksskolene kan tilby valgfag og arbeidslivsfag for ungdomsskoleelever, praksisopphold på skolene, og/eller praksis på gård etter et kvalitetssikret pedagogisk opplegg.
- Bruk av eksisterende fasiliteter på naturbruksskolene for å teste ut ny teknologi og metoder vil både kunne gi reduserte kostnader for bedrifter og forskningsinstitusjoner, og samtidig styrke skolenes utdanningstilbud og rekrutteringsmuligheter. Det bør øremerkes egne midler til fylkeskommunen for å tilrettelegge for at videregående skoler som tilbyr naturbruk, og som gjerne er knyttet til egne skolegårdsbruk og relevante anlegg, blir en attraktiv arena for testing og utprøving av ny teknologi.
- Sikre forutsigbar finansiering av naturbruksskolene. Jevnlig trues flere naturbruksskoler med budsjettkutt, nedlegging av linjer eller manglende investeringer i f.eks. nye fjøs. Dette skaper en ustabilitet og usikkerhet som gjør at en del elever velger andre alternativ. En relativt stor andel av elevene på naturbruk går dessuten på friskoler, om lag 20 prosent. Beregningsmodellen for satser til friskolene viser seg gang på gang å slå uheldig ut for de frittstående naturbruksskolene, og også for 2022 er tilskuddssatsene redusert. Se mer i eget punkt under.
- Fortsette å styrke fagskoletilbudet og antall studieplasser på høyere yrkesfaglig utdanning, slik både statsbudsjettet og den nye regjeringsplattformen legger opp til. Legge til rette for samarbeid på tvers av fylker slik at naturbruksskolene kan brukes som undervisningssted for fagskoleutdanningene, slik fore eksempel Fagskolen Innlandet gjør.

Andre innspill

Fullføringsreformen

Over 800 millioner kroner i det fremlagte statsbudsjettet settes av til tiltak som følger opp Fullføringsreformen. Vi registrerer imidlertid at departementet vil komme tilbake til Stortinget på flere av anmodningsvedtakene knyttet til reformen, som f.eks. å gi fylkeskommunene incitament til å øke bruken av ulike vekslingsmodeller som alternativ til hovedmodellen med 2 år i skole og 2 år i lærebedrift. For naturbruksutdanninga sin del ligger gjennomføringsgraden på snaut 65%, noe som er langt under gjennomsnittet. Oppfølging av Fullføringsreformen er derfor noe Norges Bondelag vil følge med interesse, og gitt det store behovet for folk med fagutdanning i næringa, og grønn kompetanse i samfunnet, ber vi om at vilkårene for yrkesfag generelt og naturbruk spesielt prioriteres i det videre arbeidet.

Støtte til frittstående videregående skoler, kapittel 228, post 71

Tilskuddsberegningene for friskolene gir ifølge Kristne Friskolers Forbund en nedgang i tilskudd på 2,6 til 5,4 prosent. Det er mye når skolene også må regne med vekst i kostnadene. Tilskuddsatsene baserer seg på driftsresultatet til de offentlige skolene i 2020, og tar f.eks. ikke høyde for at de lavere kostnadene til de offentlige skolene til dels skyldes tiltak for å avhjelpe situasjonen under koronapandemien. For naturbruk spesielt slår beregningssatsene uheldig ut da en del av de offentlige skolene har fiskeriinntekter som påvirker kostnaden per studieplass. Dette har de frittstående naturbruksskolene i det store og hele ikke. Beregningssatsene for de frittstående naturbruksskolene er et tilbakevendende tema i høringene på statsbudsjettet da disse har gått ned over flere år, og er uforutsigbare. Tilskuddssatsene for 2022 speiler heller ikke de reelle kostnadene for de frittstående skolene, og Norges Bondelag ber om at satsene videreføres på 2021-nivå og heller korrigeres i revidert nasjonalbudsjett.

Med hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Astrid Solberg

Marte Gustad Iversen

Kopi til:

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Stortingets utdannings- og forskningskomite		Postboks 1700 Sentrum	0026 OSLO